

ПОЛИТИКИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ
СЪЮЗ

Устойчивост,
сигурни
доставки
и достъпни цени
на енергията за
европейците

Енергетика

Гарантирането на надеждни доставки на енергия на достъпни цени е едно от най-големите предизвикателства пред ЕС в момента. По-добрата съгласуваност на нашите енергийни политики и възприемането на единна позиция на световната сцена са от съществено значение за успеха ни.

ПОЛИТИКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Тази публикация е част от поредица, в която се обяснява какво прави ЕС в различни области на политиката, защо участва в тях и какви резултати постига.

Можете да намерите публикациите онлайн:

http://europa.eu/pol/index_bg.htm

<http://europa.eu/!uJ37DJ>

Как работи ЕС
Европа в 12 урока
„Европа 2020“: стратегията на Европа за растеж
Основателите на ЕС

Банково дело и финанси
Безопасност на храните
Борба с измамите
Бюджет
Външни работи и политика на сигурност
Вътрешен пазар
Граници и сигурност
Данъчно облагане
Действия в областта на климата
Енергетика ✘
Икономическият и паричен съюз и еврото
Конкуренция
Култура и аудио-визия
Международно сътрудничество и развитие
Миграция и предоставяне на убежище
Митници
Морско дело и рибарство
Научни изследвания и иновации
Образование, обучение, младеж и спорт
Обществено здраве
Околна среда
Потребители
Правосъдие, основни права и равенство
Предприятия
Програма в областта на цифровите технологии
Разширяване
Регионална политика
Селско стопанство
Транспорт
Трудова заетост и социални въпроси
Търговия
Хуманитарна помощ и гражданска защита

СЪДЪРЖАНИЕ

Защо се нуждаем от европейска политика в областта на енергетиката
Общи интереси в една стратегическа област..... 3

Какъв е подходът на ЕС в тази област
Европейска стратегия за енергията ... 5

Какво прави Европейският съюз
Правомощия за потребителите и стимулиране на енергийния сектор..... 9

Текущи проекти
След 2020 г.: изграждане на енергиен съюз..... 14

Още по темата..... 16

Политиките на Европейския съюз: Енергетика

Европейска комисия
Генерална дирекция „Комуникации“
Информация за гражданите
1049 Брюксел
БЕЛГИЯ

Текстът е актуализиран през ноември 2014 г.

Снимка на корицата и страница 2:

© Digital Vision/Getty Images

16 стр. — 21 × 29,7 см
ISBN 978-92-79-42187-7
doi:10.2775/60007

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2015 г.

© Европейски съюз, 2015 г.

Възпроизвеждането е разрешено. За всяко използване или възпроизвеждане на отделни снимки трябва да се иска разрешение от носителите на авторските права.

Защо се нуждаем от европейска политика в областта на енергетиката

Общи интереси в една стратегическа област

Светлина, топлина, транспорт, индустриално производство: енергията е жизненоважна за множество услуги, които са неизменна част от ежедневието както на гражданите, така и на предприятията. Запасите на Европа от изкопаеми горива (петрол, газ и въглища) обаче не са неизчерпаеми. Необходимо е те да бъдат добре управлявани, както и да се разработят нови източници на енергия. Европа използва и внася все повече и повече енергия. Европейските държави си дават сметка, че в интерес на всички е да се действа последователно в тази област с висока степен на стратегическа значимост. В тази връзка съществуват общи правила в Европа, чрез които Европейският съюз (ЕС) преследва една единна цел: достатъчни доставки на енергия и достъпни цени при възможно най-слабо замърсяване.

За производството и преноса на енергия до крайния потребител са необходими значителни технически, логистични и финансови средства

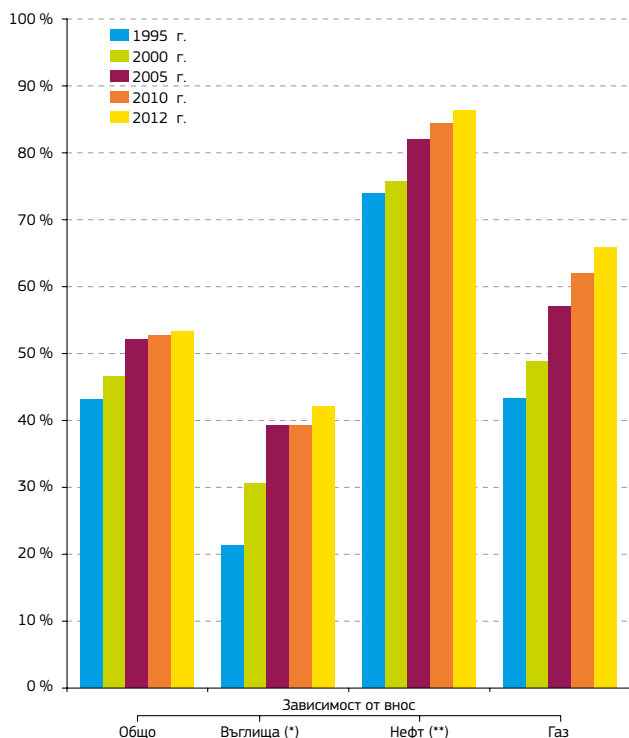
Комплексен сектор

Включването на компютъра или използването на колата изглеждат съвсем естествени действия, но всъщност са

резултат от сложен процес. Преди това от земята трябва да се добият енергийни ресурси, като газ, петрол или въглища. Или пък дървеният материал трябва да се превърне в топлина, а вятърът от вятърните електроцентрали, водата от язовирите и светлината от слънчевите панели — в електроенергия. След това е необходимо енергията да бъде транспортирана, понякога през континенти или морета, до мястото на нейното потребление. За всичко това са необходими съоръжения, които непрекъснато да произвеждат енергия десетилетия наред. Става въпрос за огромни технически, логистични и финансови средства.

Енергийният сектор е от стратегическо значение, тъй като не можем да живеем без енергия. Тя ни е нужна за осветление, отопление и транспорт на хора и стоки, а освен това е и в основата на всички икономически сектори — селско стопанство, индустрия и услуги — както и на научния прогрес. Качеството ни на живот изисква значително потребление на енергия. Това естествено води до замърсяване (въздух, вода, почва и климат), чиито последици следва да сведем до минимум.

ВНОС НА ИЗКОПАЕМИ ГОРИВА ЗА ЕС-27 (1995—2012 Г.)

(*) Включително лигнитни въглища.
 (**) Включително петролни продукти.

Източник: Евростат, април 2013 г.

Най-големият вносител в света

Една от характеристиките на Европа е нейната енергийна зависимост от външни доставчици. Европейският съюз, втората икономика в света, използва 1/5 от произвежданата в световен мащаб енергия, но разполага с много малко резерви. За щастие, на европейско равнище нашето портфолио — така нареченият „енергиен микс“ — е доста разнообразно. Множество водни централи в Австрия, въглищни мини в Полша, атомни централи във Франция, нефтени сонди в Северно море и газови полета в Нидерландия и Дания — европейските страни не си приличат и това определено не е недостатък. При условие, разбира се, че те работят заедно, за да извлекат максимална полза от своето разнообразие.

Енергийната зависимост на Съюза се отразява върху нашата икономика. Купуваме петрол от страните от Организацията на страните — износителки на петрол (ОПЕК) и Русия, а газ от Алжир, Норвегия и Русия. Това струва на Европа повече от 350 млрд. евро годишно, а сумата не престава да расте. Това оставя един-единствен курс на действие на страните от ЕС — да предприемат ефикасни, солидарни и амбициозни действия, за да разнообразят източниците си на енергия и каналите на доставка.

Ограничения, свързани с климата

Водещи експерти показаха прекомерно високата цена на изменението на климата, която светът трябва да заплати, ако не успее да намали емисиите си на парникови газове. Това засяга пряко енергийния сектор, 80 % от който зависи от изкопаеми горива, отделящи при изгарянето си въглероден двуокис (CO_2) — основния парников газ. В тази връзка бъдещето на европейския енергиен сектор следва да бъде насочено към намаляване на употребата на изкопаеми горива и повишаване на употребата на енергийни източници с ниско въглеродно съдържание.

Европа трябва да действа заедно

Интересът на европейските страни към енергийния сектор не е нещо ново. Той се проявява още веднага след Втората световна война с желанието на основателите на Европа „военните средства да послужат на мира“, както казва Жан Моне. Така въглищата и стоманата, от една страна, и атомната енергия, от друга, са съответно в основата на първите европейски договори — Договора за Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС), който бе превърнат в политика на ЕС през 2002 г., и Договора за Европейската общност за атомна енергия (Евратом), който продължава да е в сила.

Още от 60-те години на XX век европейските държави осъзнават необходимостта да си сътрудничат за преодоляване на проблемите с доставката на енергия. Това води до въвеждането на общи стратегически запаси от петрол и на механизъм за реагиране в извънредни ситуации. Днес енергийната политика засяга и много други области: индустрията, околната среда, транспорта, научните изследвания и иновациите, както и външните отношения.

Европейските цели

Европейският съюз разполага с правомощията и инструментите, необходими за провеждането на енергийна политика, чрез която:

- да подсигури снабдяването си с енергия;
- да гарантира, че цените на енергията не са пречка за неговата конкурентоспособност;
- да опазва околната среда, и по-конкретно да взема мерки срещу изменението на климата;
- да усъвършенства енергийните мрежи.

Държавите членки могат да разработват енергийни източници по свой избор. Въпреки това те следва да се съобразяват с целите за възобновяемите енергийни източници на ЕС.

Единен пазар с половин милиард европейски граждани

Какъв е подходът на ЕС в тази област

Европейска стратегия за енергията

Понастоящем Европа трябва да внася повече от половината от своята енергия, тъй като разполага с ограничени енергийни резерви. Освен това тя трябва да приема цената, определена от световните пазари или дори от отделни държави доставчици. Сигурен начин за намаляване на разходите ни за енергия е да намалим нашето потребление. Изглежда логично. Но възможно ли е да използваме по-малко енергия и същевременно да запазим качеството си на живот и всички наши модерни удобства?

Пестене на енергия

Намаляването на потреблението на енергия не е лесна, но не е и невъзможна задача. Необходимо е просто за използваме енергията по по-подходящ и по-ефективен начин. Възможно е да намерим печелившо за всички решение, с което да намалим емисиите на CO₂, да създадем работни места и да спестим средства, като същевременно станем по-малко зависими от вноса на енергия. Освен това имаме възможност да изнасяме нашия експертен опит. В тази връзка енергийната ефективност е една от основните цели на Европейския съюз за 2020 г. Европейските лидери взеха решение за намаляване до 2020 г. на общото потребление на енергия с 20 % спрямо нивата от 1990 г. Намаление с подобен мащаб е равностойно на изключването на над 400 енергийни централи. За да постигне тази цел, Европейският съюз трябва да насърчава държавите членки да преустановят прехосването на енергия при

използването на електрически уреди, както и в областта на индустрията и транспорта. Сградите са ключова област, тъй като на тях се дължат 40 % от потреблението на енергия и 36 % от всички емисии на парникови газове в ЕС — 80 % под формата на топлина.

Приетата през 2012 г. Директива за енергийната ефективност трябва да помогне на ЕС да постигне своите цели и да се възползва от всички възможности за подобряване на енергийната ефективност. Това е хоризонтален закон, с който се въвеждат мерки във всички основни икономически сектори, включително нови енергийни цели и одити, както и цели, свързани с оползотворяването на отпадна топлина и с енергийната ефективност. През 2014 г. Комисията ще оцени дали ЕС е на път да постигне целта си от 20 % и ще предложи подходящи действия за напредък в бъдеще.

Всички страни от ЕС трябваше да определят индикативни национални цели за енергийна ефективност за 2020 г. и да изготвят планове, които показват как възнамеряват да ги постигнат. Предвид трудната икономическа обстановка ЕС трябва да премахне всички пречки, ако иска да стимулира инвестициите и да постигне конкретни действия в областта на енергийната ефективност. Независимо че инвестициите в енергийна ефективност имат бърза възвръщаемост и действат като катализатор за допълнителни инвестиции, първо трябва да се осигурят средства за тях. Европейският съюз може да помогне на

Предизвикателство за Европа: по-ниско потребление на енергия при запазване на качеството на живот

държавите членки да финансират плановете си за енергийна ефективност чрез своя бюджет и финансови институции. Значителен размер от средствата на ЕС са заделени за периода 2014—2020 г., за да се помогне за засилване на инвестициите в енергийна ефективност (23 млрд. евро само от структурните фондове на ЕС). Освен това енергийната ефективност става важна област за научни изследвания и иновации в рамките на новата програма „Хоризонт 2020“ (вж. по-долу).

Истински европейски енергиен пазар

Електричеството и газта могат да се пренасят свободно по мрежите, пресичащи територията на Европа. Единният европейски енергиен пазар поставя всички производители и доставчици на енергия в условия на конкуренция. Това означава, че на теория е възможно да купуваме и продаваме електричество и газ, където желаем. Целта е да получим качествена енергия на най-добра цена. Този пазар с 500 млн. потребители обаче все още не е достатъчно развит, тъй като редица национални правила продължават да възпрепятстват развитието на енергийни компании извън границите на тяхната държава. Един от примерите за това са фиксираните от държавата цени на електричеството и газта за предприятията. Някои икономически оператори дори разполагат с привилегирован и нелоялен достъп до енергийната мрежа. В резултат на това инвеститорите са обезкуражени поради липсата на благоприятни условия, което може да доведе до забавяне на обновяването на остарели електроцентрали. Ето защо е необходимо да се засили конкуренцията и да се въведат общи правила за справедливо използване на мрежите. Европейският съюз има водеща роля в тази насока, както за определяне на общите правила, така и за наблюдение на пазарите с цел предотвратяване на случаи, в които някои оператори несправедливо упражняват монопол.

Адаптирани енергийни мрежи

Необходимо е също така енергийните мрежи да се модернизират и доразвият, за да може да се посрещне нарастващата нужда от енергия, да се разнообразят съществуващите ресурси и да се подобри функционирането на пазара. През следващите десет години ще са необходими големи инвестиции в енергийните мрежи: приблизително 1 трилион евро. В тази област ЕС може да помогне на своите държави членки, тъй като всички те имат интерес да изградят електропроводи за високо напрежение и трансгранични газопроводи, както и да разработят начини за складиране на енергия. Електрическите мрежи с високо напрежение, изградени първоначално за свързване на големи електроцентрали с най-близките зони на потребление, следва да се свържат и с централите за производство на електроенергия от възобновяеми източници. Като краен резултат електроразпределителните мрежи трябва да позволяват по-гъвкава употреба на електроенергията с цел по-добро управление в периодите на пиково потребление или съчетаване с индивидуалното микропроизводство на енергия (например слънчеви панели).

Все още обаче отнема доста време проектите за изграждане на мрежи да получат необходимите разрешителни. Поради тази причина Европейският съюз насърчава разработването и модернизирването на енергийните мрежи, за да може да се ускори изграждането на „липсващите връзки“, особено в Източна Европа. Ролята на Съюза не трябва да се ограничава до това да координира работата като цяло. В някои случаи той може също да оказва финансова помощ на конкретни проекти, които са важни, но прекалено рисковани от икономическа гледна точка за предприятията и страните.

Домакинствата, обществените служби и предприятията в Европа трябва да имат достъп до безопасна и качествена енергия

Потребителите в центъра на вниманието

Крайната цел на енергийната политика на ЕС е тя да бъде от полза за потребителите, били те отделни граждани или малки или големи предприятия. Потребителите имат права и следва да бъдат добре информирани, за да могат да се възползват максимално от възможностите, които предлага вътрешният енергиен пазар. Така например те трябва да могат да сменят лесно своя доставчик, да получават ясни и лесно сравними фактури и оферти, да познават произхода на енергията, която ползват, и да получават информация за своето потребление във всеки един момент. Информатиката и телекомуникациите ще заемат все по-важно място в енергийния сектор, за да могат потребителите да участват по-лесно на пазара на енергия. Единствено наличието на европейски правила ще постави всички потребители в Съюза на равни начала и ще им позволи да извлекат полза от икономите от мащаба, реализирани от индустрията. За тази цел Европа следва да въведе необходимите правила, особено по отношение на защитата на данните от електромерите и газомерите. Потребителите трябва също така да имат достъп до по-икономични електроуреди и да познават тяхната реална консумация на енергия, за да могат да направят информиран избор при покупката. Предприятията, от своя страна, трябва да могат спокойно да купуват своята енергия от доставчика, чиито цени са най-ниски. Единствено в условията на реална конкуренция е възможно цените да бъдат справедливи, а не изкуствено завишени или пък прекалено ниски, за да може да се стимулират инвестициите в производството на енергия.

Безопасността: ключов залог за гражданите

Енергийната политика на ЕС трябва също да гарантира на гражданите, че производството и транспортът на енергия са безопасни. Държавите членки са наясно с необходимостта нормите за безопасност на критичните енергийни съоръжения да се координират и дори да се хармонизират на европейско равнище. Злополуката във Фукушима, Япония, бе потресаващ пример за това колко важна е ядрената сигурност. Европейският съюз трябва да се увери, че европейските ядрени централи са безопасни и че с ядрените отпадъци се борави при спазване на най-строги правила. Нормите на ЕС за защита на населението и на заетите в ядрения сектор от излагане на радиоактивно облъчване вече са еднакви в цяла Европа. Не на последно място Европа трябва да продължи да гарантира, че използването на ядрен материал в рамките на нейните граници не води до незаконен трафик или до разпространението на ядрени оръжия.

Най-модерните нисковъглеродни технологии

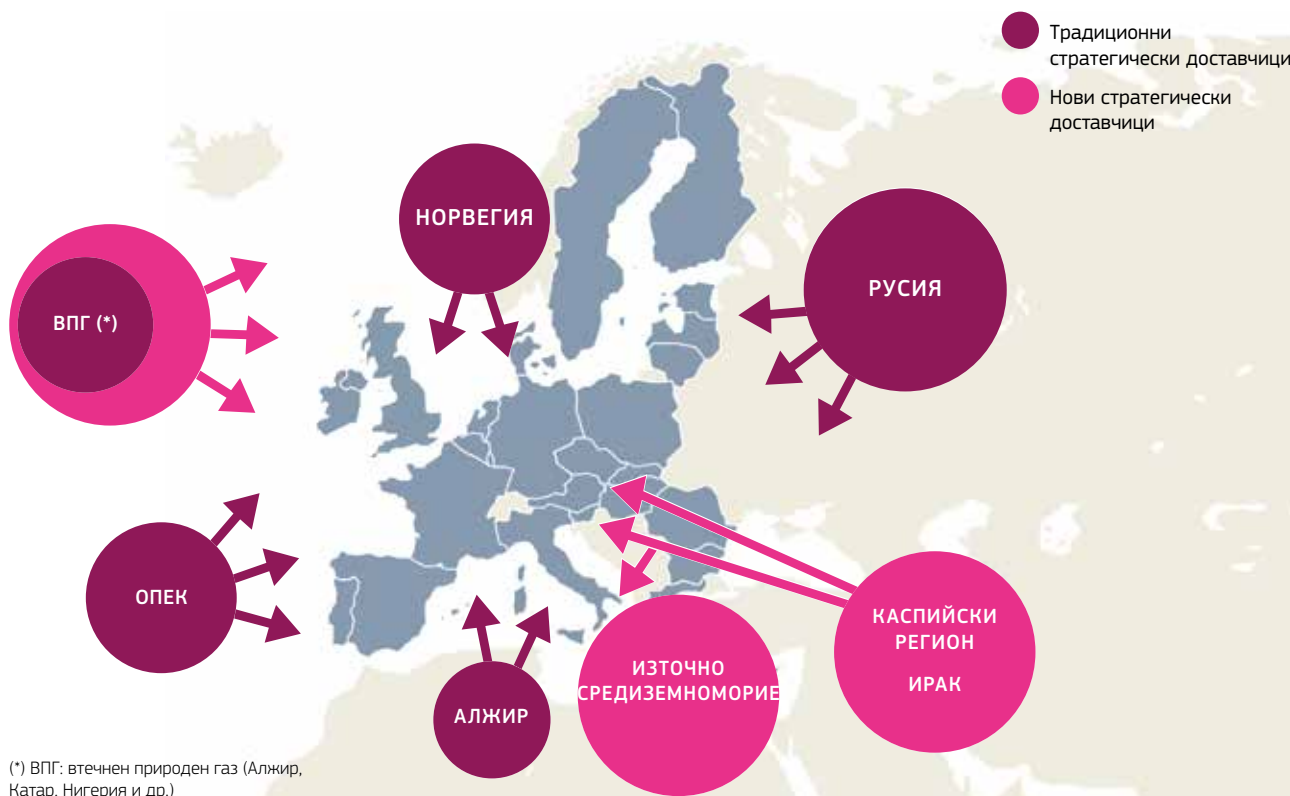
За да произвежда енергия без емисии на CO₂, Европа има нужда от технологична революция. През 2013 г. Европейската комисия предложи актуализация на стратегическия план на ЕС за енергийни технологии с ниски въглеродни емисии. За да отговори на новите предизвикателства на световния енергиен пазар, Европейският съюз определя приоритети за научните изследвания и иновациите в областта на енергетиката, така че да се гарантира интегрирането на нисковъглеродните технологии в европейската енергийна система и да се предложат нови продукти на пазара по рентабилен начин.

Целта на плана е производителите от съответните сектори да си сътрудничат и същевременно да се ползват от подкрепата на Съюза. Някои индустриални инициативи се отнасят до производството и източниците на енергия, като например биогоривата, вятърната, слънчевата и ядрената енергия, както и горивните клетки и използването на водород. Други са насочени към по-доброто управление на енергия в „интелигентните градове“, улавянето и съхранението под земята на CO₂ и електрическите мрежи на бъдещето. Тук целта е тези нови технологии да станат достъпни и рентабилни, за да могат в дългосрочен план да заменят настоящите технологии и да се намалят емисиите на CO₂ на европейския енергиен сектор. Тази цел може да бъде постигната единствено с координирани действия на европейско равнище, тъй като финансовият залог е много висок.

Дипломация в областта на енергетиката

Европа — най-големият регионален пазар в света — трябва да наложи своите интереси на международната сцена, за да гарантира сигурността на своите енергийни доставки. Поради своите размери и зависимостта си от външни доставчици тя няма друг избор, особено в момент, когато надпреварата за енергийни ресурси в света се ускорява. Проблемът е, че на европейските страни винаги им е било трудно да заемат единна позиция. Това обаче е от решаващо значение, за да могат да окажат по-голямо влияние върху водещите държави по отношение на производството и потреблението на енергия. Европа трябва да гарантира безопасния пренос на енергия от своите доставчици на газ и нефт. Енергията трябва да бъде част от европейските външни политики, включително от помощта за развитие, търговията и двустранните споразумения за сътрудничество. Това също е и начин да се подкрепя износьт на най-авангардните европейски технологии.

ОТ КЪДЕ ИДВА ВНОСЪТ НА ПЕТРОЛ И ГАЗ В ЕВРОПА?

Източник: Европейска комисия

Демократично вземане на решения

Европейската енергийна политика засяга всички европейци. Законодателството на Съюза оказва голямо влияние върху националното законодателство, особено в областта на енергетиката. Европейският парламент, чиито депутати се избират пряко на всеки пет години от европейските граждани, и Съветът на министрите на Европейския съюз, представляващ правителствата на държавите членки, приемат съвместно европейското законодателство в областта на енергетиката, с изключение на законодателството, отнасящо се до ядрената енергия и енергийното данъчно облагане, което Съветът на министрите приема самостоятелно. Националните правителства участват отрано в изготвянето на европейските законодателни текстове посредством комитети от национални експерти. Професионалните организации и гражданското общество също участват в този прозрачен процес, тъй като на различни етапи на консултация се иска тяхното мнение.

Какво прави Европейският съюз

Правомощия за потребителите и стимулиране на енергийния сектор

Европейският съюз осигурява на европейските потребители безпрецедентно ниво на защита. Той защитава уязвимите потребители, увеличава регулаторните правомощия на надзорните органи и възможността им да налагат санкции и въвежда правила, с които фактурите за електро- и топлоенергия стават по-лесни за разбиране. Очакваната революция обаче е тази на „интелигентните“ електро- и топломери и мрежи, които се очаква да дадат възможност на потребителите да бъдат по-активни. С навлизането на тези технологии не само фактурите ще бъдат базирани на реалното потребление, но също така клиентите ще могат във всеки момент да видят какъв е разходът им на енергия и да реагират с цел по-ефективна консумация. Европейският съюз въвежда всички необходими предпазни мерки, за да се гарантира защитата на личния живот на гражданите при събирането на информация от интелигентните броячи.

Енергийното етикетирание, въведено от Европейския съюз, означава, че хората вече са напълно информирани при покупката на електрически уреди. Такива етикети вече имат множество домакински електроуреди, продукти за офис оборудване и други електрически уреди. Тази мярка насърчи производителите да предлагат по-енергийноефективни продукти, което доведе до по-ниски сметки, тъй като общата цена на даден продукт не се равнява само на цената на покупката, а също и на разходите за неговото използване.

Намаляване на сметките за енергия

Край на монопола на пазарите на електроенергия и газ дава възможност на потребителите да избират своя доставчик на енергия. Резултатите от неотдавнашно проучване показаха, че над 13 млрд. евро икономии или 100 евро на семейство на година могат да бъдат реализирани посредством смяната на доставчика на електричество и газ. Предприятията бяха първите, които получиха възможност да избират своя доставчик. Енергията представлява важна част от разходите за производство в основните сектори на дейност в Европа, както за големите, така и за малките и средните предприятия. Поставянето в условия на конкуренция на доставчиците на енергия увеличи предлагането и качеството на услугите като цяло и доведе до поддържането на възможно най-ниски цени.

ЕС предвиди създаването на нови национални органи във всяка страна от ЕС, известни като енергийни регулатори, които да гарантират лоялната конкуренция. Тяхната задача е да контролират системата и да гарантират, че енергийните дружества спазват правилата. Те имат широки правомощия за санкциониране на антиконкурентните практики с цел да позволят на потребителите да направят възможно най-добър избор. Регулаторите определят най-справедливата цена за преноса на електричество, за да се гарантира коректно заплащане на операторите и да се насърчат инвестициите в енергийноефективни технологии, без това да доведе до повишаване на сметките на крайните потребители. Въпреки това цените няма непременно да се понижат, тъй като малко или много те зависят от цените на горивата — нефт, въглища и газ — на световния пазар, които не могат да бъдат контролирани. Ето защо сигурен начин да намалим сметката си за енергия е да намалим нашата консумация. Ако европейските цели за икономии на енергия бъдат постигнати до 2020 г., всяко европейско домакинство ще спестява около 1000 евро на година.

Благодарение на етикетите за енергийна ефективност вече сме добре информирани при избора на електрически уреди

Подсигуряване на доставките на енергия в Европа

Днес в Европа големите аварии с електроснабдяването са рядкост донякъде благодарение на сътрудничеството между операторите от мрежата, организирана от Европейския съюз. По отношение на газта обаче Европа е зависима за 67 % от своите доставки, които понякога идват много отдалече. Прекъсването на газоподаването по причини, независещи от нея, може да има сериозни последствия. За избягване на случаите на недостиг Европейският съюз разполага с добре развит механизъм за солидарност, който дава достъп до запасите от газ и петрол. Но по-добре да сме предпазливи, отколкото да прибягваме до подобни мерки. Съюзът е изградил своя собствена обсерватория за енергийните пазари и дори е въвел система за ранно предупреждение в сътрудничество с Русия и други важни страни за доставка и транзит на енергия.

През октомври 2014 г. Комисията публикува доклад относно устойчивостта на европейската газопрепосна система. В доклада се прави оценка на въздействието на потенциалните прекъсвания на доставките на газ в различните европейски страни. Основната препоръка е страните от ЕС да си сътрудничат и да позволят на пазарните сили да действат, когато това е възможно. Този подход на сътрудничество би могъл значително да намали въздействието от прекъсване на доставките в най-засегнатите страни.

Споразумение за „зимен пакет“ между Русия и Украйна

В края на октомври 2014 г. между Русия и Украйна беше постигнато споразумение на стойност 4,6 милиарда долара, а Европейската комисия играеше ролята на посредник. В резултат на това украинците (и в крайна сметка, европейците) имат достатъчно отопление през зимата на 2014/2015 г.

По-голямата солидарност между европейските страни намалява риска от недостиг на газ или прекъсване на електрозахранването

Рамка за климата и енергетиката за периода до 2030 г.

Европейската комисия представи нова рамка на ЕС за климата и енергетиката за 2030 г. Предложението предвижда намаляване на емисиите на парникови газове с 40 % под нивата за 1990 г., обвързваща цел за целия ЕС за увеличаване на потреблението на енергия от възобновяеми източници най-малко до 27 % от общото потребление, подновен ангажимент за политиките за енергийна ефективност, нова система за управление и набор от нови показатели, за да се гарантират безопасни и конкурентни енергийни доставки.

Поощряване на енергийния сектор

Конкуренцията между компаниите за електричество и газ разтърси енергийния сектор. Появиха се нови професии (търговци, консултанти, одитори), а секторът все повече разчита на информационните и комуникационните технологии. Нови оператори навлязоха на националните пазари, а редица от тях вече придобиха и европейско измерение. Спечелването на нови клиенти изисква разработването на новаторски продукти, но също и предлагането на добри цени, т.е. по-голяма ефикасност. Европейският съюз въведе множество приоритетни мерки и стимули с цел да насърчи използването на нови източници на енергия в производството на електричество, биогорива и топлоенергия, както и в комбинираното производство на електро- и топлоенергия.

Бумът на възобновяемите енергийни източници

Настоящата цел на ЕС е 20 % от консумираната в Съюза енергия през 2020 г. (и поне 27% до 2030 г.) да е произведена от възобновяеми източници. Насърчаването на тази цел в цяла Европа доведе до впечатляващо увеличение на капацитета за производство на енергия от възобновяеми източници. През 2011 г. бяха инсталирани в световен мащаб соларни панели с капацитет над 100 гигавата – 70 % от тях на територията на ЕС. Производство на ЕС на енергия от възобновяеми източници допринесе за намаляване на вноса на изкопаеми горива, равняващ се на около 400 млрд. евро годишно.

В резултат на растящия европейски пазар на енергия от възобновяеми източници цената на технологиите за нейното производство спадна значително. Така например цената на соларните панели е спаднала със 70 % през последните седем години.

Възобновяемата енергия е част от растящия сектор на екологосъобразните технологии, който осигурява заетост на все повече и повече хора в Европа. През 2011 г. 1,2 милиона души са имали работа, свързана с възобновяемата енергия. До 2020 г. се очаква секторите на възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност да осигуряват работни места за над 4 милиона души в целия ЕС.

Възобновяемата енергия е в центъра на дългосрочната енергийна стратегия на Европа, тъй като тя спомага за намаляване на емисиите на парникови газове и води до намаляване на вноса на енергия в Европа, което я прави по-независима. Този процъфтяващ икономически сектор допринесе за технологичното лидерство на ЕС, като предоставя на държавите членки и техните региони нови екологосъобразни работни места и износ с висока добавена стойност.

Енергийната ефективност: обещаващ пазар

Инвестициите в по-голяма енергийна ефективност стимулират растежа. Изолиране на жилищата, инсталиране на нови по-енергийно ефективни съоръжения, саниране на сгради, извършване на одити: всичко това стимулира икономическата дейност. Изчислено е, че осъществяването на европейските цели в областта на икономията на енергия може да създаде 2 милиона работни места до 2020 г. За 24 млрд. евро инвестиции годишно в изолация, енергийно управление и системи за контрол например, общите разходи за енергия в Европа могат да намалееят с около 38 млрд. евро отсега до 2020 г.

Целта на ЕС е всички нови сгради да бъдат на практика с почти нулево потребление на енергия до края на десетилетието, което ще доведе до значително намаляване на потреблението и разходите за енергия. Енергията от възобновяеми източници следва да задоволи ниските нужди от енергия на тези сгради, като по този начин ще се намалят емисиите.

С Директивата относно енергийните характеристики на сградите от държавите от ЕС се изисква да създадат система за издаване на сертификати за енергийни характеристики за сгради, включващи препоръки за по-голяма енергийна ефективност. Тези сертификати за сградите обикновено следват схема от А до G, подобна на схемата на ЕС за енергийно етикетироване на домакинските уреди, като например хладилници. С „А“ се обозначава най-добрият енергиен клас. Сертификатите за енергийни характеристики дават информация на потребителите относно това колко високи ще бъдат техните сметки за енергия, което им позволява да сравняват оферти и да преговарят по-добре за цените на наемите. Доказано е, че подобряването на енергийната ефективност с един клас (например от G на F) повишава цената на къща или апартамент с най-малко 4 %.

Освен това увеличаването на процента на реновиране на сградите ще допринесе значително за създаването на работни места и конкурентоспособността

Осъществяването на европейските цели в областта на енергоспестяването може да доведе до създаване на 2 милиона работни места до 2020 г.

Логото „Energy Star“ позволява на потребителите да разпознават продуктите с отлична енергийна ефективност

в строителния и енергийния сектор. Санирането на съществуващи сгради предоставя и добра възможност за стимулиране на иновациите.

Отсега нататък доставчиците на енергия ще трябва да пестят енергия в полза на своите клиенти. Икономическият модел на компаниите за доставка на енергийни услуги ще трябва да се разпространи в цяла Европа. Този модел се състои във възлагането на подобни компании на доставката на енергийни услуги (осветление, отопление, климатизация, захранване с електричество), при условие че те инвестират в енергийноефективни съоръжения и съответно извличат полза от осъществените икономии на енергия.

Освен това ЕС намалява потреблението на енергия чрез изисквания за екопроектиране за широк набор от уреди, включително телевизори, хладилници, съдомиялни машини, перални, вентилатори, фризери, осветителни уреди и още много други. Най-радикалната и видима промяна бе заместването в огромен мащаб на традиционните електрически крушки с енергоспестяващи електрически крушки, които използват до пет пъти по-малко енергия.

Наред с енергийния етикет, логото „Energy Star“, което може да се види върху офис оборудването, е още едно доказателство, че Европейският съюз насърчава продажбата на енергийноефективни продукти. От 2001 г. насам благодарение на споразумение със САЩ е възможно да се демонстрира енергийната ефективност на редица продукти (компютри, копирни машини, принтери, екрани за компютри и други). Енергийното етикетирание и логото „Energy Star“ предоставят ценни насоки на публичните власти при извършването на покупки на едро.

По-добра енергийна ефективност чрез научни изследвания и иновации

Интервю с Патрик Ламбер, директор на Европейската изпълнителна агенция за малките и средните предприятия (EASME)

Каква е дейността на вашата агенция в областта на енергетиката?

П.Л.: От януари 2014 г. насам отговаряме за поканите за предложения в областта на енергийната ефективност по програма „Хоризонт 2020“ (2014—2020 г.), която е приемник на рамковата програма за научни изследвания и развитие. Ще насърчаваме и подкрепяме проекти по протежение на целия научноизследователски и иновационен цикъл, включително дейности за пазарна реализация с цел улесняване на изпълнението на политиката, подобряване на уменията и мобилизиране на инвестициите в енергийната ефективност. Също така ще продължим да управляваме проектите, финансирани в рамките на програмата „Интелигентна енергия — Европа“ (2007—2013 г.), за насърчаване на енергийната ефективност и използването на възобновяеми източници на енергия. Кулминационна точка на нашите комуникационни дейности всяка година е Европейската седмица на устойчивата енергия.

Вярвате ли наистина, че за една седмица можете да повлияете на начина на мислене?

П.Л.: По време на Европейската седмица на устойчивата енергия се провеждат стотици прояви в целия Европейски съюз, от които около 100 само в Брюксел. Желаяме да подобрим ангажираността на гражданите и предприятията и да предизвикаме верижна реакция, насърчавайки разпространението на проектите и добрите практики в цяла Европа. Годишните ни награди за устойчива енергия са най-престижната ни проява, както и допълнителен стимул за заинтересованите лица.

Законодателството не е ли достатъчно?

П.Л.: Приемането на закони е важно, но са необходими и действия на място, за да може всичко това да стане част от живота на хората. Така например европейското законодателство в областта на енергийната ефективност на сградите не може да се приложи на практика, освен ако участниците на енергийния пазар, включително потребителите, не са достатъчно информирани за него и не разполагат с необходимите умения.

Борба с изменението на климата

В международните преговори за климата ЕС е поел ангажимент до 2020 г. да намали емисиите си на парникови газове с 20 % спрямо нивата от 1990 г. и при определени условия да увеличи този дял до 85 % или дори 95 % до 2050 г. Най-големи усилия са необходими в енергийния сектор, тъй като на него се дължат 80 % от емисиите на парникови газове в Европейския съюз. Ако ЕС продължава да постига своите цели с настоящия темп, той ще надмине сегашната си цел от 20 % и ще успее да намали своите емисии на парникови газове с 25 % до 2020 г.

Изпълнението на европейските политики в областта на енергията и климата засяга всички нива на вземане на решения: местно, регионално, национално и европейско. В тази връзка през 2009 г. Европейският съюз даде начало на инициативата за Споразумение на кметовете. Подписалите градове поеха ангажимент да надминат европейските цели. Днес тези градове са 4000 с население от повече от 160 млн. жители и потенциал за намаляване на емисиите на CO₂ в размер на 164 млн. тона, което се равнява на емисиите на Унгария, Швеция и Португалия взети заедно.

Мястото на Европа на световната сцена

Европейският съюз води постоянен диалог по енергийните въпроси със своите големи доставчици — Норвегия, Русия, държавите от Персийския залив и държавите от ОПЕК, но също така и с други държави и региони с голямо влияние на световната енергийна сцена — Бразилия, Китай, Индия, САЩ, Африка и Средиземноморието. Съюзът даде начало на множество програми за сътрудничество и помощ в областта на енергията в целия свят и си сътрудничи активно с организации като Международната агенция по енергетика, Международната агенция за атомна енергия и Международния енергиен форум. Съюзът се присъедини към инициативата на Организацията на обединените нации за устойчива енергия за всички, започнала през 2011 г., за да даде до 2030 г. достъп до устойчива енергия на още 500 млн. души в развиващите се страни. По-близо до своите граници той подписа Договора за създаване на Енергийна общност с цел постепенно да се интегрират енергийните пазари в Югоизточна Европа, Молдова и Украйна въз основа на правилата на ЕС в областта на енергетиката, конкуренцията и опазването на околната среда. Енергетиката е важна част и от политиката за съседство на ЕС със страните в Южна и Източна Европа, в която се поставя специален акцент върху енергийната ефективност и насърчаването на използването на възобновяеми източници на енергия.

Европейският съюз участва в редица международни програми, в рамките на които може да разпространява своя експертен опит в областта на възобновяемите енергийни източници

Текущи проекти

След 2020 г.: изграждане на енергиен съюз

В цял свят сме изправени пред все по-големи трудности при достъпа до минералните ресурси на планетата. Така например, петролът ще бъде много по-скъп и по-труден за извличане. Съществуват и нови резерви шистов газ и шистово масло, но извличането им е възпрепятствано от сериозни ограничения по отношение на опазването на околната среда. Ще е необходима все повече и повече енергия за добива на суровини, тъй като концентрацията на минерали в мините е все по-слаба.

Геополитиката съответно ще играе все по-важна роля при достъпа до енергийни източници. За Европа това положение налага спешно и радикално преосмисляне на сигурността на нашите енергийни доставки. Ето защо ЕС направи големи инвестиции през последните години за диверсификация на своите енергийни доставки и маршрути. Един от проектите в тази насока е Южният газов коридор, чрез който следва да се даде достъп на ЕС до значителните газови ресурси в региона на Каспийско море.

Стабилна енергийна политика в дългосрочен план

Европа е изправена пред сложно предизвикателство: необходимостта да осигури достъп до вносни енергийни ресурси, като същевременно поддържа възможно най-конкурентни цени на енергията и опазва околната среда. Придържайки се към своите международни ангажименти, Европейският съюз вече е поел по пътя към изграждане на нисковъглеродно общество до 2050 г. Неговата пътна карта за периода до 2050г. провокира дебат относно най-добрия начин за удовлетворяване на нарастващите потребности от енергия на достъпни цени и с възможно най-ниски емисии на парникови газове. Като се има предвид обаче, че енергийния капацитет на огромен брой остарели електроцентрали ще трябва да бъде заменен през следващите 30—40 години, ЕС трябва да привлече нови инвеститори, като им предостави ясна и предвидима регулаторна рамка.

ЕС продължава да инвестира значително в диверсификация на енергийните си източници и маршрути за енергийни доставки.

Градовете на бъдещето ще имат ниски въглеродни емисии и ще предоставят по-добри услуги на нарастващия си брой жители

Подобряване на енергийната ни сигурност

В отговор на политическата криза в Украйна и като се има предвид цялостното значение на стабилни и достатъчни доставки на енергия за гражданите и икономиката на ЕС, през май 2014 г. Европейската комисия представи стратегията на ЕС за енергийна сигурност. Нейната основна цел е да определи начини за намаляване на енергийната зависимост на ЕС и за повишаване на енергийната сигурност. Стратегията е насочена към диверсифициране на източниците на външни енергийни доставки, модернизиране на енергийната инфраструктура, повишаване на производството на енергия в ЕС, завършване на вътрешния енергиен пазар и намаляване на търсенето на енергия. Той също така предвижда по-добро координиране на решения, взети в контекста на националните енергийни политики.

На заседанията на Европейския съвет от юни и октомври 2014 г. беше приветствана стратегията на Комисията и постигнато съгласие относно въвеждането на краткосрочни мерки за повишаване на енергийната сигурност на ЕС с оглед на идващата зима.

Дългосрочна стратегия: рамката за 2030 г.

За да премине към общество с ниски нива на въглеродни емисии, ЕС се нуждае от ясна визия в дългосрочен план. Европейският съвет прие предложението на Комисията относно целите в областта на климата и енергетиката за 2030 г. Целта на тази дългосрочна стратегия е да се повиши сигурността за инвеститорите, особено за дългосрочни инфраструктурни проекти, да се предоставят насоки на правителствата от ЕС за изготвянето на национални политики и да се помогне на ЕС да участва конструктивно в преговорите за ново международно споразумение за климата през 2015 г. Една от целите е и да се намали зависимостта ни от вноса на изкопаеми горива. Цели се също икономиката на ЕС да стане по-ефективна в енергийно и ресурсно отношение, както и по-нисковъглеродна, и да се увеличат инвестициите в икономиката на ЕС, което ще доведе до развитие на нови сектори и технологии и до създаването на работни места.

Европейско измерение на енергийната политика

Единствено европейската интеграция ще ни позволи да се отвърнем на тези предизвикателства в дългосрочен план, тъй като решенията на една страна от ЕС се отразяват върху всички нас. Финансовият залог, както за модернизирането на енергийната система, така и за разработването на нови технологични решения, обаче е значителен. Сътрудничеството на европейско равнище ще позволи насочване на обществени средства за инвестиции в технологиите на бъдещето — все още доста рисковани за частните инвеститори. В периода на преход към един по-екологичен свят страните от ЕС трябва да постигнат споразумение по отношение на

своите приоритети в енергийния сектор, за да могат да координират по-добре своите дейности в областта и да дадат възможност на Съюза да говори с един глас на международната сцена.

Енергоспестяване: по-амбициозна цел за 2030 г.

Въз основа на предложение на Комисията през октомври 2014 г. Европейският съвет прие нова цел на равнище ЕС: енергийната ефективност трябва да се подобри с най-малко 27 % до 2030 г. Чрез тази цел в Европа ще се открият нови възможности за европейските предприятия, приемливи сметки за енергия за потребителите, повишена енергийна сигурност чрез значително намаляване на вноса на природен газ и положително въздействие върху околната среда. Предложената цел се основава на съществуващи постижения: новите сгради консумират

половината от енергията, която им е била необходима през 80-те години, а промишлеността консумира с 19 % по-малко енергия отколкото през 2001 г.

През следващите години енергията ще продължи да бъде приоритет в европейския дневен ред. Европейският съвет по-специално подчерта значението на енергийната ефективност и увеличаването на местното производство. Беше подчертана и необходимостта европейският енергиен пазар да стане пълноценно функциониращ и взаимосвързан въз основа на регионален подход. Това трябва да се постигне чрез повишаване на прозрачността на пазара на газ и чрез коригиране на пропуски в инфраструктурата, така че да се сложи край на изолираността на държавите от ЕС от европейските мрежи за газ и електроенергия.

Казано накратко, една истинска общоевропейска енергийна политика неоспоримо е единственото устойчиво решение за бъдещето

Още по темата

ЕВРОПЕЙСКО ЕНЕРГИЙНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

▶ Резюмета на законодателството на ЕС: http://europa.eu/legislation_summaries/energy/index_bg.htm

ЕВРОПЕЙСКА ЕНЕРГИЙНА СТАТИСТИКА

▶ Energy trends up to 2050: <http://ec.europa.eu/energy/en/statistics/energy-trends-2050>

ЕВРОПЕЙСКА ЕНЕРГИЙНА СТРАТЕГИЯ

▶ 2020 / 2030 / 2050 strategy: <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy>

ЕВРОПЕЙСКА ЕНЕРГИЙНА ПОЛИТИКА

▶ Европейска комисия — ГД „Енергетика“ http://ec.europa.eu/energy/index_en.htm

